

З.Ю.Макаров

К. К. Лемішко

Філософія Сковороди і її гуманістичне значення

Вінницький Національний Технічний Університет

Анотація

В статті розглядається філософія Г.С. Сковороди та її гуманістичне значення, яке заключається у концепції людини, з провідною ідеєю гармонійного розвитку особистості.

Ключові слова: філософія, гуманізм, Сковорода, XVIII сторіччя, філософія в Україні

Abstract

In the article the philosophy of GS Skovoroda and its humanistic value that lies in the concept of man, with the leading idea of the harmonious development of personality.

Key words: philosophy, humanism, Skovoroda, XVIII century philosophy in Ukraine

Вступ

Мислитель, поет і педагог Григорій Савич Сковорода – за визначенням Івана Франка, найпомітніший з усіх Українських духовних діячів XVIII ст. – лишив глибокий слід в історії духовного розвитку народу.

Основна частина

Світогляд Сковороди сформувався під впливом європейських просвітницьких ідей, античної філософії та української народнопоетичної творчості, що, природно, й визначило характер його філософії. Слід якнайуважніше врахувати і ту обставину, що Сковорода жив і творив у період загострення кріпосницького гніту, повстань Пугачова і Гайдамаччини, що не могло не відбитися певним чином і на його політичних та етичних переконаннях.

І сьогодні гуманістична філософія Сковороди, його патріотизм, любов до людей праці, ідеї про вільний і всебічний розвиток людини багато в чому не втратили свого значення.

Міцно зв'язаний своїми філософськими і літературними творами з епохою європейського і російського Просвітництва, Сковорода, як і багато його сучасників та ідейних однодумців, намагався дати відповідь на животрепетні соціальні питання, що хвилювали тоді всю передову суспільну думку. Передусім його цікавить проблема розвитку особистості, а відтак – і суспільства в цілому, шляхи його раціонального і справедливого вдосконалення, моральний та естетичний ідеали, що найбільшою мірою відповідають і сприяють природному розвитку і вічному й нестримному прагненню людини до прекрасного і доцільного. [1]

Як філософ Сковорода стояв у цілому на позиціях пантеїзму. «Природа, - писав він у

трактаті «Алфавит, или букварь мира», - есть первоначальная всему причина й самодвижущаяся пружина». На його думку, бог існує як «внутрішнє начало речей», «першопричина» всього суцього. Філософ виступає проти буквалістського розуміння сприйняття біблійних чудес, оскільки вони суперечать природній закономірності розвитку світу і людини. [2]

Він створює теорію «трьох світів»: макрокосмосу (що складається з багатьох малих світів), мікрокосмосу (світ людини) і символічного (біблійного) світу. Логічним продовженням «трьох світів» є «дві натури» - видима й невидима. Перша – лише тїнь вічного «древа життя», його тлінна оболонка, в той час як невидима натура являє собою дух, тобто животворну основу вічно змінної природи у розвитку. «...Одного мѣста граница есть она же й дверь, открывающая поле новых пространностей, й тогда ж зачинается цыпліонок, когда портится яйцо... Вся исполняющее начало в мїр сей, находясь тѣнью его, границ не имѣет» (I, 382).

Сковорода був видатним філософом-гуманістом. Його творчість, починаючи з циклу «Сад божественних пісней» і кінчаючи останніми філософськими трактатами й листами, пройнята ідеєю людської рівності, критикою паразитизму експлуаторських класів, любов'ю до «людей праці», тих, хто «в поті чола» заробляє свій хлїб насущний, полум'яним патріотизмом. Він прославляв особу Б. Хмельницького, називав його батьком вільності, народним героєм. [3]

Висновки

Головним у світогляді Сковороди, його стрижнем була концепція людини, з провідною ідеєю гармонійного розвитку особистості. Помітне місце в цій антропологічній концепції належало символіві «петры» (каменю) як духовному центрові недосконалої, відкритої різноманітним зовнішнім впливам душі, яка, в кінцевому підсумку, повинна знайти себе саму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Значення філософської спадщини Г. С. Сковороди» [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13094/>
2. Сковорода Г. С. Твори, том 1 – 1973 – С. 412-460
3. Радянське літературознавство. – 1972 - № 11. – С. 61-70

Макаров Зоріслав Юрієвич — кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця. E-mail: philomag2009@rambler.ru

Катерина Костянтинівна Лемішко – студентка групи Б – 15б, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: kornelia1298@list.ru

Makarov Zorislav Yuriyevych - Phd of philosophy, associate professor of the Philosophical Department in Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. E-mail: philomag2009@rambler.ru

Kate K. Lemishko – student group B - 15b, faculty civil engineering and gas supply, Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa